

O

(Tot el text de la lletra O ha estat redactat per J. Gulsoy)

O: la lletra *o* designant una rosassa o rosetó d'una església etc., ja en un doc. de 1509 (DAg.).

O, conj. disjuntiva, del llatí AUT id. □ 1.ª doc.: orígens de l'idioma: «--- e si és om o fémina ---» (doc. S. XI).¹

L'estudi d'aquesta conjunció pertany a la gramàtica; aquí ens limitarem només a la datació d'algunes construccions: *o --- o*, expressant dues alternatives amb més èmfasi, ja en doc. de 1035-1076: «--- che tu mi chomoniràs *o* per ti *o* per vestro misaticho»;² també en Llull: «--- que tot cors *o* és movable per moviment natural *o* per moviment no natural» (Contempl., 196, 13); la construcció *o --- o no* equivalent a *si --- o no* en StVicentF: «--- que-m cal fer bones obres? O-n 15 faça *o no-n* faça, salv seré» (Sermons II, 168.29); veg. a més AlcM. Aquesta conjunció es pronuncia com a *o* en l'elocució normal curosa (veg. Fabra, Gram., 1912, § 152, p. 208).

¹ En Russell-Gebbett, *Med. Cat. Ling. Texts*, Oxford 1965, p. 71.10. — ² Ibid., 64.9; en una versió diferent d'aquest text del mateix segle apareix sense *o* davant el primer terme: «che me-n comonràs per ti *o* per tos missaticos» (ibid., 71.12), on *comonràs* significa 'advertiràs o intimaràs', de COM- 25 MONERE 'amonestar, exhortar'.

O, V. *ob*

O, partícula afirmativa equivalent a *sí*, usada a la 30 Catalunya francesa (veg. HOC).

OASI, m., pres del llatí *oasis*, i aquest del gr. *ὄασις* id. □ 1.ª doc.: Lab. 1888, escrit *oasis*.

Amb aquesta grafia el van escriure també Verda- 35 guer en el *Canigó* (c. 1886), Massó i Torrents (*Croquis Pirin.*, 1896, p. 132) i Costa Llobera (c. 1905): «dolç és l'oasis del Gorch Blau» (ed. Il. Cat., p. 201). Fabra estableix la seva grafia sense *-s* d'acord amb el model de mots com *anàlisi*, *apoteosi*, *crisi*, *sintaxi* etc. (Gram., 40 1912, § 39, p. 48, i *Dicc. Ort.*). Així en el llibre de

l'eminent poeta contemporani Agustí Bartra «L'oasi perdut» 1937. En castellà també és de documentació tardana (DAcEsp. 1884), però en francès es registra des del S. XVI i en anglès des de 1613. L'italià *oasi* reflecteix l'accentuació originària, però no la forma castellana ni la catalana. Notem que les llengües clàssiques i romàniques fora del castellà i català tenen el gènere femení.

OB-, forma prefixada de la preposició llatina *ob*, que intervé en la composició de termes científics amb la significació de 'a l'inrevés, en direcció oposada'.

OBAC, -AGA, adj. 'dit d'un lloc (vessant d'una muntanya, part d'una vall que està exposada al Nord), on toca poc el sol', i els derivats substantius *obac* (amb variant *bac*) m. 'lloc obac, ombrívol', *obaga* (variant *baga*) f. 'id.', del llatí *opācus* 'opac, cobert d'ombra', 'fosc'. □ 1.ª doc.: *obago* en 839 «--- et ipsas parrochias de illo *obago* ---» en l'Acta de Consagr. Seu d'Urgell (EstRom. II, 1917, 107), i com a nom de lloc en 1072: «un locum que uocant --- *Obac de Gironella*» (BABL VI, 385).

Formes semblants i altres més llatinitzants com *opaco* o *opago* són bastant freqüents en els documents en llatí del període arcaic.¹ Després trobem *Obach* com a nom de llinatge: l'any 1194 el rei d'Aragó dóna part de la muntanya de Montsant (en el Priorat) a Ramon d'*Obach*² i la carta de població de Poboleda (de 1270), poble prop del Montsant, fa referència al molí «domini *Obach*».³ Notem que *Obach* és avui un cognom bastant difós. En unes ordinacions de 1342 del Perelló, prop de Tortosa, *obach* podria designar un nom de lloc o és simplement un apellatiu: «nuyl hom ne nulla fembra no gos metre ne passar nulla bèstia --- per lo camí de les sorts (= terres) del *hobach*» (BABL XII, 44), i en un doc. de 1463, procedent de l'Arx. parroquial de Guardiollada, hom parla d'*Obac del Clergue*, una partida en el terme de Montoliu de Segarra (veg. AlcM, s. v. *obac*). Els dos diccionaris de rims del S. XIV duen aquest mot amb *u-*: JMarch (1371), § 1123.